

PERSKÝ ZÁLIV: ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, ROZVOJ A VÝZVY BUDOUCNOSTI

Region Perského zálivu zahrnuje státy ležící na jihozápadním okraji Asie na Arabském poloostrově. Z hlediska životního prostředí se tento pojem nejčastěji vztahuje k šesti členským státům Rady pro spolupráci arabských států Perského zálivu (GCC): Saúdské Arábii, Spojeným arabským emirátům, Kataru, Kuvajtu, Bahrajnu a Ománu. Tato oblast patří k nejsušším a nejteplejším regionům světa. V létě zde teploty často přesahují 45 až 50 °C a srážek je velmi málo, což výrazně ovlivňuje životní podmínky obyvatel i fungování celých států.

Region se vyznačuje pouštním, mimořádně suchým podnebím, ve kterém jsou léta extrémně horká a zimy poměrně mírné. Roční úhrn srážek je velmi nízký a na mnoha místech nepřesahuje 100 mm. Krajinu proto tvoří především rozsáhlé písečné a štěrkové pouště, například Rub al Chálí, nazývaná také Prázdna čtvrt. Zdroje sladké vody jsou velmi omezené. Chybějí zde řeky i jezera a dostupné zásoby podzemní vody bývají často slané nebo se postupně vyčerpávají. Tyto přírodní podmínky ovlivňují téměř všechny aspekty života regionu, od tradičního způsobu života přes zemědělství až po možnosti rozvoje měst a celé ekonomiky.

Po staletí byl život obyvatel Arabského poloostrova úzce spjat s drsnými podmínkami pouště a moře. Dominantní postavení měli beduíni, kočovní pastevci velbloudů a koz, vedle nichž hráli významnou roli rybáři a potápěči lovící perly. Dalším zdrojem obživy byl obchod, zejména s kadidlem a kořením, vedený po karavanních stezkách, přičemž hospodářství bylo založeno především na přírodních zdrojích. Ve 20. a 21. století však region prošel zásadní proměnou. Objev nalezišť ropy a zemního plynu vedl ke vzniku mimořádně bohatých států, rychlé urbanizaci a rozvoji moderních metropolí s mrakodrapy a ambiciózními infrastrukturními projekty, jako jsou Dubaj, Dauhá nebo Rijád. Tento rozvoj byl však vykoupen rostoucí závislostí na dovozu potravin a technologií a přinesl také nové environmentální výzvy, zejména v oblasti dostupnosti vody, spotřeby energie a emisí oxidu uhličitého. Nedostatek vody dnes představuje jeden z nejzávažnějších problémů regionu a státy Perského zálivu patří k největším světovým uživatelům odsolené mořské vody.

Státy Perského zálivu dnes čelí celé řadě závažných ekologických výzev, které vyplývají jak z přírodních podmínek, tak z dynamického hospodářského rozvoje. Nejvýznamnějším problémem zůstává nedostatek vody. Region prakticky nemá žádné řeky, jedinou výjimkou jsou občasné vodní toky v Ománu. Zásoby podzemní vody jsou omezené a rychle se vyčerpávají, zatímco počet obyvatel i města rostou mimořádně rychlým tempem. Voda je intenzivně využívána zejména v zemědělství a průmyslu, což její nedostatek dále prohlubuje. Druhou významnou výzvou jsou extrémní teploty, které mohou přesahovat 50 °C a v důsledku změny klimatu dále rostou. Vlny veder trvají déle, zhoršuje se kvalita ovzduší a obyvatelé jsou vystaveni stále vyššímu riziku přehřátí. Současně nepřetržité chlazení budov vyžaduje obrovské množství energie. Rychlá urbanizace vytváří značný tlak na životní prostředí. Zvyšuje se spotřeba energie i vody a hustá zástavba přispívá ke vzniku takzvaných městských tepelných ostrovů, kde jsou teploty vyšší než v okolní krajině.

Hospodářství států Perského zálivu jsou navíc silně závislá na fosilních palivech, což vede k vysokým emisím skleníkových plynů, zejména oxidu uhličitého, a vyžaduje postupnou energetickou transformaci, mají-li tyto země obstát v globálních výzvách spojených s udržitelným rozvojem.

Region Perského zálivu hraje významnou roli v celosvětovém úsilí o udržitelný rozvoj, protože spojuje zásadní vliv na světové hospodářství s mimořádnou zranitelností vůči změně klimatu. Státy Perského zálivu patří k největším producentům ropy a zemního plynu, a jsou proto jedněmi

z hlavních dodavatelů energie pro mnoho zemí světa. Zároveň si však stále více uvědomují potřebu přechodu k udržitelnějším zdrojům energie. V posledních letech region investuje do obnovitelných zdrojů energie, především do solární energetiky a vodíkových technologií, i do inovativních systémů chlazení nezbytných v podmínkách extrémně horkého klimatu. Mimořádně důležitou otázkou je také hospodaření s vodou. Státy Perského zálivu jsou největšími uživateli zařízení na odsolování mořské vody na světě, což jim umožňuje uspokojovat potřeby rostoucí populace, avšak za cenu vysokých environmentálních nákladů. Technologie odsolování jsou sice klíčové pro zajištění přístupu k vodě, vyžadují však značné množství energie a mohou vytvářet vysokou uhlíkovou stopu, pokud je energie získávána z fosilních paliv. Současně v regionu vznikají futuristické projekty, například Masdar City, které testují nová nízkoemisní řešení a udržitelné přístupy k územnímu plánování. Způsob, jakým státy Perského zálivu reagují na environmentální a rozvojové výzvy, se může stát inspirací pro další země, které čelí obdobným problémům.

Otázky k diskusi

1. Proč je nedostatek vody největším environmentálním problémem států Perského zálivu?
2. Jak ovlivňuje rychlá modernizace životní prostředí a kvalitu života obyvatel?
3. Mohou být státy bohaté na ropu zároveň lídry v oblasti zelených energetických technologií?
4. Jaké podobnosti a rozdíly vidíte mezi státy Perského zálivu a Polskem z hlediska klimatických výzev?

